
ІННОВАЦІЇ

УДК 330.341.1

А. В. Шаперенков, к.е.н.

**ТЕОРЕТИЧНИЙ ПРОФІЛЬ СИСТЕМИ ГРОШОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ**

Анотація. У статті здійснено обґрунтування теоретичних основ системи грошового забезпечення інноваційного потенціалу в результаті критичного огляду існуючих термінологічних параметрів цього процесу. Надано авторське розуміння грошового механізму інноваційного потенціалу та його окремих компонентів.

Ключові слова: інновація, потенціал, фінанси, гроші, механізм.

А. В. Шаперенков, к.е.н.

**ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ ПРОФИЛЬ СИСТЕМЫ ДЕНЕЖНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ
ИННОВАЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА**

Аннотация. В статье осуществлено обоснование теоретических основ системы денежного обеспечения инновационного потенциала в результате критического обзора существующих терминологических параметров этого процесса. Предоставлено авторское понимание денежного механизма инновационного потенциала и его отдельных компонентов.

Ключевые слова: инновация, потенциал, финансы, деньги, механизм.

A. V. Shaparenkov, candidate of economic sciences

**THE THEORETICAL TYPE OF INNOVATIVE POTENTIAL
CASH SECURITY SYSTEM**

Abstract. The theoretical bases of innovative potential cash security system are grounded in the article as a result of the critical review of the existent terminology parameters concerning this process. The author's understanding of innovative potential money mechanism and its separate components is provided.

Keywords: innovation, potential, finances, money, mechanism.

Актуальність теми дослідження. На сучасному етапі проблематика грошового забезпечення інноваційного потенціалу набула не лише актуальності у всіх країнах світу, але і вийшла за рамки суто економічних проблем. В Україні практична розробка механізму грошового забезпечення інноваційного потенціалу має суттєві обмеження, серед яких - недостатня теоретична база забезпечення цього процесу. Так, вітчизняні теоретичні дослідження, з одного боку, зорієнтовані переважно на вивчення світового досвіду грошового забезпечення інноваційного потенціалу, а з іншого, – сконцентровані переважно у контексті активізації ролі держави.

Постановка проблеми. На сучасному етапі особливої актуальності набувають питання теоретичного обґрунтування механізму грошового забезпечення інноваційного потенціалу, що відповідав би можливостям вітчизняного суспільно-економічного розвитку та базувався б на альтернативних ресурсних варіантах цього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні засади грошового забезпечення інноваційного потенціалу розроблялися у наукових працях відомих зарубіжних науковців: Х. Барнета, Є. Вітте, П. Друкера, В. Зомбарта, М. Калецькі, М. Кондратьєва, С. Кузнеця, В. Мічерліха, Б. Твісса, Р. Солоу, Х. Хауштайна, В. Хартмана, Р. Менселла, Й. Шумпетера та ін. Серед вітчизняних учених можна відзначити: Ю. Бажала, О. Барановського, І. Бланка, Є. Бойка, О. Василика, В. Васюренка, В. Гейця, М. Козоріза, В. Корнєєва, М. Крупка, О. Кузьміан, І. Луніна, А. Мазараки, Л. Нейкова, С. Онишко, В. Опаріна, В. Федосова, Л. Федулову, І. Шовкун та ін.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Суттєвим недоліком теоретичного спадку грошового забезпечення розвитку інноваційного потенціалу є дисонансне звучання більшості термінів, що є основою цього процесу. Це, у свою чергу, унеможливорює як теоретичне об-

ІННОВАЦІЇ

ґрунтування, так і практичне формування грошового механізму розвитку інноваційного потенціалу, адекватного сучасним вітчизняним реаліям.

Постановка завдання дослідження – обґрунтування теоретичного профілю системи грошового забезпечення інноваційного потенціалу.

Виклад основного матеріалу. Світова практика свідчить, що подальший прогрес розвитку суспільства може бути забезпечений тільки на основі пріоритетного грошового забезпечення інноваційної сфери. Це зумовлено як прагненням світових лідерів вийти з кризи на новій технологічній основі, так і сучасними тенденціями розвитку світової економіки, пов'язаними з НТП. Як результат, у XXI столітті розпочалося формування чотирьох головних центрів наукового прогресу – США (35 % світових витрат на науку), Європейський Союз (24 %), Японія і Китай (близько 12 %) [1]. За показником наукомісткості ВВП в Україні, починаючи з 1995 р., сформувалася чітка тенденція до зниження. Так, лише впродовж 2000-2009 рр. в Україні цей показник скоротився з 1,16 % до 0,95 % (рис. 1).

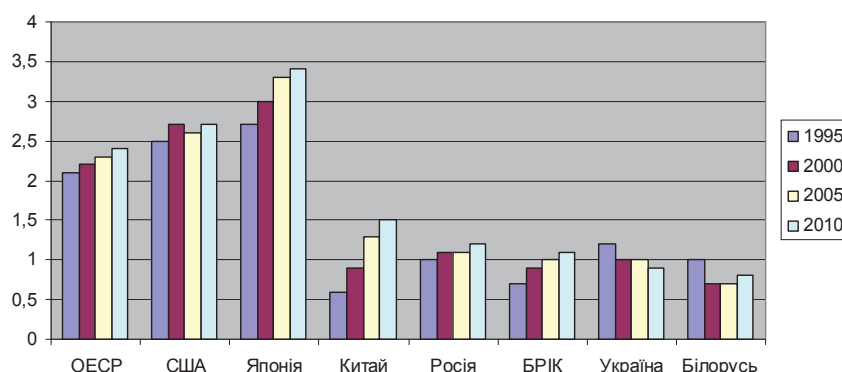

Рис. 1. Динаміка наукомісткості ВВП окремих країн у 1995-2010 рр., % [2]

У розвинених країнах світу витрати на науку складають 2-3 % ВВП, зокрема, у США – 2,7 %, а у таких країн, як Японія, Швеція, Ізраїль досягає 3,5-4,5 % ВВП, у Швеції і Фінляндії – 3,7 %, У ЕС – 1,9 % поставлено завдання довести 3 % ВВП) [3].

Слід зазначити, що в Україні, як і більшості пострадянських країн, зарубіжні аналоги грошових механізмів інноваційного розвитку не спрацьовують через відсутність коштів розвитку в реальному секторі економіки, деградацію наукомістких елементів продуктивних сил та критичну обмеженість загального фінансового становища в Україні. Саме тому модель грошового забезпечення інноваційного потенціалу в Україні має базуватися на науковому переосмисленні як теоретичних, так і практичних основ загальної філософії організації грошових процесів інноваційного спрямування і максимально враховувати уже накопичений та законсервований потенціал вітчизняної економіки та суспільства.

В арсеналі понять, що використовуються в ході теоретичних та практичних аспектів дослідження грошового механізму інноваційних процесів, найбільш вживаними є: «фінансові ресурси», «фінансовий капітал», «фінансування», «фінансове забезпечення», «фінансове стимулювання», «фінансовий механізм» тощо. На наш погляд, потрібно надати чітке розуміння існуючим термінологічним зв'язкам, що формують основу грошового забезпечення механізму, адже більшість із них нині мають або ідентичне, або дисонансне звучання.

Так, у науковій економічній літературі сучасні наукові трактування поняття «фінансові ресурси» концентруються як в площині мікро- та макро- рівнів, так і в різновекторних сутнісних площинах, у більшості наукових доробок спостерігається їх спрощене розуміння, а саме: ототожнення суті фінансових ресурсів і грошових ресурсів [4]; зведення фінансових ресурсів до грошових фондів і коштів, що використовуються в нефондовій формі [5]; повне або часткове абстрагування від джерел і цілей формування фінансових ресурсів [6].

На наш погляд, понятійна характеристика будь-якого явища або ж процесу має відображати не лише його сутність та особливості, але й системний зв'язок з джерелами, результатами та наслідками. А тому, ми погоджуємося із точкою зору Василика О. Д., про те, що особливістю фінансових ресурсів, як об'єктивно необхідної умови здійснення процесу відтворення на всіх його

ІННОВАЦІЇ

стадіях, порівняно з грошовими ресурсами є відображення ними не зміни форм власності, а фінансового результату процесу відтворення [7]. Але не погоджуємося з тим, що фінансові ресурси відображають лише фінансові результати процесу відтворення. Адже фінансові результати процесу відтворення є результативним консолідованим показником усіх як фінансових, так і нефінансових ефектів і результатів, одержаних у процесі відтворення. Крім цього, в сучасному суспільно-економічному просторі фінансові ресурси безальтернативно стали відігравати якісно нову роль – забезпечення базисного рівня для науково-технологічного озброєння, нарощення інноваційного потенціалу, а в результаті – зростання рівня розвитку продуктивних сил. Саме тому, під «фінансовими ресурсами», на наш погляд, необхідно розуміти систему відносин щодо формування, розподілу, перерозподілу і використання потенціалу економічних суб'єктів, що виражається в грошовій формі, і спрямовується на формування умов інтенсивного типу розширеного суспільно-економічного відтворення.

Попри вищезазначене, нечітким є розмежування і між поняттями «грошові ресурси» та «фінансові ресурси». Так, Поддєрьогін А. М. стверджує, що поняття «грошові ресурси» значно ширше за поняття «фінансові ресурси», але останні виступають завжди у грошовій формі [8]. Грошові ресурси стають фінансовими ресурсами тоді, коли вони концентруються у відповідні фонди, для яких встановлено порядок створення й використання». Отже, тотожність понять «грошових ресурсів» та «фінансових ресурсів» можлива лише на рівні держави, де рух грошових потоків можливий лише в межах створених грошових фондів. А в нинішніх умовах і стосовно сучасних процесів інвестування та розбудови інноваційної сфери, то, на наш погляд, доцільно застосовувати саме поняття «грошові ресурси». Адже в процесі фінансування інноваційних процесів використовують не лише державні кошти, що концентруються у відповідних фондах, а і недержавні кошти, що можуть бути сконцентровані і в нефондових формах, зокрема, позичкові та залучені кошти.

Щодо поняття «фінансовий капітал», то у більшості наукових доробок його сутність вивчається переважно на мікро-рівні, традиційне розуміння якого зводиться до перетвореної форми фінансових ресурсів, що матеріалізує їх фінансову сутність у процесі господарського кругообігу вартості. На рівні діяльності підприємницьких структур фінансовий капітал є частиною фінансових ресурсів, що використовується в процесі обороту та забезпечує доходи від нього, тобто це виробнича частина фінансових ресурсів, яка змінює свою форму та забезпечує своє збільшення. Якщо розглядати фінансові ресурси і фінансовий капітал як елемент фінансової звітності, то різниці між ними знайти неможливо. У фінансовій звітності відображені не фінансові ресурси, а їх перетворена форма – фінансовий капітал. Таким чином, відповідно до фінансової звітності підприємств фінансовий капітал можна поділити на власний, позиковий та залучений. На практиці ж, кількісно фінансовий капітал менший або дорівнює фінансовим ресурсам, що є його матеріальною основою [8].

На макроекономічному рівні, на наш погляд, фінансовий капітал узагальнює всю систему стосунків щодо руху фінансових ресурсів між суб'єктами економічного обороту під дією закону попиту і пропозиції. Іншими словами, в ринковій та змішаній економічних системах фінансові ресурси отримують форму фінансового капіталу під дією відповідних об'єктивних закономірностей ринкового типу. Саме тому, ми погоджуємося із підходом Поддєрьогіна А. М., який трактує фінансовий капітал, як перетворену форму фінансових ресурсів, що матеріалізує їх фінансову сутність. [8]. Але даний процес матеріалізації проявляється не лише у процесі господарського кругообігу вартості окремих підприємницьких структур, але і в процесі загального суспільно-економічного відтворення ринкового типу, тобто на макрорівні.

Найбільш вживаним у термінологічному арсеналі інноваційного спрямування є поняття «фінансовий механізм», яке у загальній системі понятійного економічного апарату розглядається переважно в контексті досліджень економічного механізму. Все ж, на наш погляд, найбільш адекватне розуміння поняття «фінансового механізму» представлено в наукових працях представників неокласичної економічної теорії, де воно розглядається як складова економічного механізму, що відображає стратегічну взаємодію між економічними суб'єктами стосовно формування фондів фінансових коштів та їхнього використання у певних цілях. У зазначеній концепції сам механізм відображає систему норм і правил, що врегульовують хаотичну гру ринкових сил задля досягнення бажаного результату.

Слід зазначити, що на сучасному етапі стан фінансового механізму все більше залежить рівня розвитку господарського механізму в цілому, а основні напрями перебудови фінансового ме-

ІННОВАЦІЇ

ханізму виходять із загальних завдань економічних перетворень у країні. Функціонування фінансового механізму відбувається в різних сферах і ланках фінансових відносин. Звідси функціональними різновидами фінансового механізму є: фінансовий механізм комерційних підприємств, фінансовий механізм некомерційних організацій і установ, кредитний механізм, страховий механізм, механізм функціонування державних фінансів тощо.

Але у вітчизняній науковій літературі існують і деякі розбіжності тлумачення фінансового механізму. Так, Л. А. Дробозіна, Л. П. Окунева, Л. Д. Андросова дають визначення фінансового механізму як «системи встановлених державних форм, видів і методів організації фінансових відносин» [9] і пропонують підрозділяти його на директивний (обов'язковим учасником якого є держава) і регульований, який використовується для організації господарських відносин на підприємстві. Юхименко П. І., Федосов В. М. та Лазебник Л. Л. розглядають фінансовий механізм як фінансово-кредитний, визначаючи різницю тільки в структурі, складовими якої, на їх думку, є фінансове забезпечення і фінансове регулювання [10]. Поддєрьогін А. М. розглядає фінансовий механізм як основу фінансового менеджменту і підкреслює, що «змістом фінансового менеджменту є директивне використання фінансового механізму для досягнення стратегічних і тактичних цілей підприємства», а складовими фінансового механізму називає інформаційне, нормативне і правове забезпечення, фінансові методи і важелі [8]. Бланк І. О. фінансовий механізм ототожнює з механізмом фінансового менеджменту, який за змістом відрізняється від попередніх тлумачень системою основних елементів, що регулюють процес розробки і реалізації управлінських рішень у сфері фінансової діяльності підприємств [11].

Ми погоджуємося з трактуванням фінансового механізму представниками неокласичної економічної теорії, але враховуючи те, що в процесі кругообігу коштів фінансові і кредитні ресурси тісно взаємозв'язані і практично нероздільні, ми підтримуємо точку зору тих учених-економістів, які пропонують у сучасному економічному просторі розглядати єдиний фінансово-кредитний механізм [10]. Це повною мірою стосується і процесів розвитку інноваційного потенціалу, де на практиці трансформаційні перетворення фінансових та кредитних ресурсів є активнішими, аніж в будь-яких інших сферах. Більш того синонімом фінансово-кредитного механізму, на наш погляд, є грошовий механізм.

Отже, враховуючи вищезазначене, на наш погляд, фінансово-кредитним механізмом (грошовим механізмом) розвитку інноваційного потенціалу є система взаємопов'язаних форм, методів і інструментів формування та використання грошових ресурсів для забезпечення умов розвитку інноваційного потенціалу. Виходячи із цього визначення, в сучасному суспільстві має бути створена принципово нова схема практичного використання грошових коштів для впливу на процеси розширеного технологічного відтворення як по вертикалі (на макрорівні і на макрорівні), так і по горизонталі із використанням усіх джерел та інституцій формування грошових коштів.

У контексті теоретичних досліджень та оцінювання практичного зрізу стану інноваційних процесів досить важливо здійснити чітку структурування грошового механізму. Поєднання елементів грошового механізму становить його «конструкцію», яка приводиться в дію встановленням кількісних параметрів кожного елемента. Так, російський економіст Сенчагов В. К. вважає, що грошовий (фінансово-кредитний) механізм включає три підсистеми: фінансово-кредитне планування; фінансово-кредитні важелі та організаційні структури і правовий режим фінансово-кредитної системи [12]. Але на наш погляд, така структура фінансового механізму досить чітко відображає домінуючі адміністративного управління економікою. Розробити на такій основі систему макроекономічного регулювання і макрофінансової стабілізації в Україні практично неможливо. Структура фінансово-кредитного механізму, розроблена українськими вченими, на наш погляд, більш логічна. Так, група українських учених В. М. Федосов, С. Я. Огородник, В. Н. Суторміна вважають, що фінансово-кредитний (фінансовий) механізм включає дві підсистеми: фінансово-кредитне забезпечення та фінансово-кредитне регулювання [13]. Попри традиційну усталеність вищезазначеної схеми, внутрішня структура фінансового механізму формування та розвитку інноваційного потенціалу, на наш погляд, потребує деякого уточнення і доповнення. Так, у процесі формування та розвитку інноваційного потенціалу дія даного механізму має два чітких функціональних спрямування, формуючи дві основні підсистеми: підсистему грошового (фінансово-кредитного) забезпечення і підсистему грошового (фінансово-кредитного) регулювання. Ці підсистеми спираються на інфраструктурний комплекс (джерела, методи, процеси, важелі, інструменти і форми фінансування), який може бути або спільним для двох підсистем, або ж відокремленим (рис. 2).

ІННОВАЦІЇ

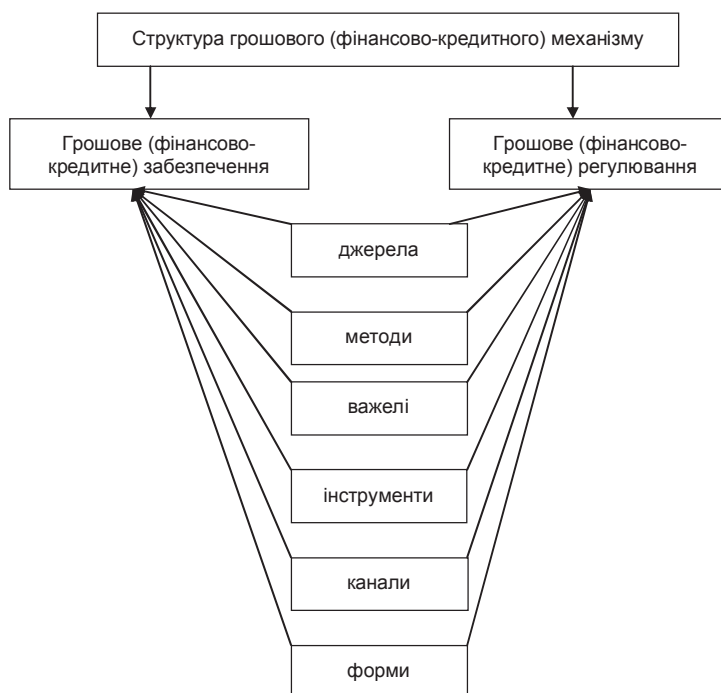

Рис. 2. Структура грошового (фінансово-кредитного) механізму формування та розвитку інноваційного потенціалу*

*Примітка: складено автором

Неправомірним також є зведення всієї підсистеми грошового забезпечення лише до джерел формування грошової ресурсної бази. Так само як неправомірно зводити підсистему грошового регулювання до її модельної форми, що містить лише методи, інструменти і важелі.

Адже у цих підсистемах існує своя і досить-таки диверсифікована структурна будова. Так, одну лиш підсистему грошового забезпечення, якій належить вагоме місце у грошовому механізмі, очевидно доцільно розглядати як сукупність джерел, методів, процесів, важелів, інструментів і форм фінансування тощо.

Необхідність підсистеми грошового регулювання процесу формування та розвитку інноваційного потенціалу зумовлена нездатністю сучасного ринкового механізму забезпечити перерозподіл інвестиційних ресурсів відповідно до визначених пріоритетів економічного розвитку. А тому дана підсистема має також свій набір джерел, методів, процесів, важелів, інструментів та форм, що не можуть за сутнісним навантаженням бути аналогічними складовим підсистеми грошового забезпечення.

Грошове забезпечення інноваційного потенціалу досить часто ототожнюється з таким поняттям, як «фінансування» і, як правило, зводиться до «фінансового забезпечення інноваційної діяльності» як комплексу методів та важелів впливу на інноваційну діяльність, який реалізується у різних формах через відповідну систему фінансування. Виходячи з такого розуміння, основними складовими фінансового забезпечення інноваційної діяльності є методи та форми фінансування, важелі впливу на інноваційну діяльність, джерела надходження коштів, моніторинг і контроль за фінансуванням інноваційної діяльності. Наведене вище визначення недостатньо чітко розділяє поняття «фінансування інноваційної діяльності» та «фінансове забезпечення інноваційної діяльності».

Дані поняття є досить близькими, оскільки обидва передбачають задоволення потреб конкретного інноваційного проекту у фінансових ресурсах. Однак, якщо «фінансове забезпечення» означає більшою мірою пошук та вибір джерел фінансових ресурсів, то «фінансування» передбачає власне процес використання грошових коштів на розробку, і організацію виробництва нових видів продукції, послуг, на створення і впровадження нової техніки, розробку і впровадження нової технології, нововведень у галузі соціального обслуговування, розробку і впровадження нових організаційних форм і методів управління. Слід зазначити, що саме фінансування інновацій-

ІННОВАЦІЇ

ної діяльності включає фінансування науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт та витрат, пов'язаних з організацією виробництва нових видів продукції, послуг, впровадженням нової техніки і технології (капітальні вкладення).

Отже, враховуючи результати попередніх досліджень, що стосуються сутнісного навантаження інноваційного потенціалу, під його грошовим забезпеченням слід розуміти систему створення, накопичення, перерозподілу та ефективного використання грошових ресурсів у всіх формах, націлених на формування та забезпечення реалізації дієздатності людського і матеріально-технічного чинника інноваційного розвитку. Це визначення, на наш погляд, дозволить сформулювати таку підсистему грошового забезпечення інноваційного потенціалу, яка, у свою чергу, призведе до виявлення і консолідації грошових можливостей всіх етапів процесу формування та реалізації інноваційного потенціалу: від підготовки дієвості основних його чинників, формування та прийняття нововведень, використання технологічного, економічного і ринкового ефектів до впровадження і комерціалізації досягнень науки у суспільному виробництві.

Остільки, на наш погляд, дієвість основних чинників інноваційного потенціалу є найбільш вагомою (базовою) його компонентою, то і в системі загального грошового забезпечення розвитку інноваційного потенціалу доцільно виокремити дві основні підсистеми: фундаментальну (базову) та поточну підсистему грошового забезпечення (рис. 3).

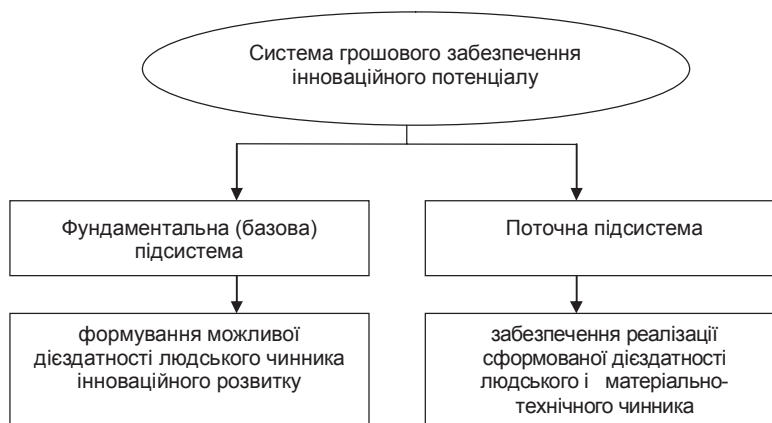

Рис. 3. Система грошового забезпечення розвитку інноваційного потенціалу*

*Примітка: складено автором

Фундаментальна (базова) підсистема грошового забезпечення розвитку інноваційного потенціалу спрямована на формування можливої дієздатності людського чинника інноваційного розвитку, а поточна підсистема відповідно - на забезпечення реалізації уже сформованої дієздатності і людського, і матеріально-технічного чинника.

У цілому ж, в основі грошового механізму формування та реалізації інноваційного потенціалу лежить загальна матриця фінансового механізму як такого, але він має свою специфіку, що зумовлена жорсткою обмеженістю грошових коштів інноваційного спрямування та проблемами стимулів щодо їх активізації.

Висновок. На сучасному етапі особливої актуальності набувають питання побудови грошового механізму інноваційного потенціалу, що відповідав би можливостям вітчизняного суспільно-економічного розвитку та базувався б на альтернативних ресурсних варіантах фінансування інноваційної діяльності.

Критичний огляд існуючих термінологічних зв'язків, що формують основу грошового механізму розвитку інноваційного потенціалу, дозволив зробити висновок щодо ідентичного або дисонансного звучання більшості термінів та визначень. Так, у більшості наукових доробок спостерігається спрощене розуміння трактування поняття «фінансові ресурси», що зводиться переважно до фінансових результатів процесу відтворення. Неправомірним є також ототожнення понять «грошові ресурси» та «фінансові ресурси» (ототожнення можливе лише на рівні держави, де рух грошових потоків можливий лише в межах створених грошових фондів).

ІННОВАЦІЇ

У контексті досліджень, що стосуються розвитку інноваційного потенціалу, де трансформаційні перетворення фінансових та кредитних ресурсів є активнішими, аніж у будь-яких інших сферах, доцільно використовувати саме фінансово-кредитний механізм, синонімом якого, на наш погляд, є грошовий механізм, під яким слід розуміти систему взаємопов'язаних форм, методів і інструментів формування та використання грошових ресурсів для забезпечення умов розвитку інноваційного потенціалу. Дане визначення дозволяє сформулювати принципово нову схему практичного використання грошових коштів для впливу на процеси розширеного технологічного відтворення як по вертикалі (на макrorівні і на макrorівні), так і по горизонталі із використанням усіх джерел та інституцій формування грошових коштів.

Грошове забезпечення інноваційного потенціалу є системою створення, накопичення, перерозподілу та ефективного використання грошових ресурсів у всіх формах, націлених на формування та забезпечення реалізації дієздатності людського і матеріально-технічного чинника інноваційного розвитку. Це визначення дозволить сформулювати практичну основу виявлення і консолідації грошових можливостей всіх етапів процесу формування та реалізації інноваційного потенціалу: від підготовки дієвості основних його чинників, формування та прийняття нововведень, використання технологічного, економічного і ринкового ефектів до впровадження і комерціалізації досягнень науки у суспільному виробництві.

Оскільки дієвість основних чинників інноваційного потенціалу є найбільш вагомою (базовою) його компонентою, то і в системі загального грошового забезпечення розвитку інноваційного потенціалу доцільно виокремити дві основні підсистеми: фундаментальну (базову) підсистему та поточну підсистему грошового забезпечення. Фундаментальна (базова) підсистема грошового забезпечення розвитку інноваційного потенціалу спрямована на формування можливої дієздатності людського чинника інноваційного розвитку, а поточна підсистема відповідно на забезпечення реалізації уже сформованої дієздатності і людського, і матеріально-технічного чинника.

Література

1. R&D Magazine, 2010 Global R&D Funding Forecast, p. 5.
2. OECD Science, Technology and Industry Scoreboard 2007; Science and Engineering Indicators 2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.oecd.org/document/10/0,3343,en_2649_33703_39493962_1_1_1_1,00.html; <http://www.nsf.gov>.
3. Шовкун І. А. Фінансові механізми інноваційного розвитку промисловості за технологічними укладами / І. А. Шовкун // Актуальные проблемы научно-технологической и инновационной политики в контексте формирования общеевропейского научного пространства : опыт и перспективы: материалы международного симпозиума (Киев, 16-17 июня 2010 г.). – К. : Феникс, 2010.
4. Петленко Ю. В. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / Ю. В. Петленко. – К. : Кондор, 2007. – 300 с.
5. Фінанси підприємств : підруч. / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – [3-тє вид., перероб. та доп.]. – К. : КНЕУ, 2000. – 460 с.
6. Родионова В. М. Финансы / В. М. Родионова. – М. : Финансы и статистика, 1995. – 432 с.
7. Василик О. Д. Теорія фінансів : посіб. / О. Д. Василик. – К. : НІОС, 2000. – 231 с.
8. Поддєрьогін А. М. Финанси підприємств : підруч. / [Поддєрьогін А. М., Білик М. Д., Буряк Л. Д. та ін.]; С. О. Булгакова, А. П. Куліш; за ред. А. М. Поддєрьогіна. – [5-тє вид., перероб. та доп.]. – К. : КНЕУ, 2004. – 546 с.
9. Финансы. Денежное обращение. Кредит : учебник для вузов / [Л. А. Дробозина, Л. П. Окунева, Л. Д. Андросова и др.]; под ред. проф. Л. А. Дробозиной. – М. : Финансы, ЮНИТИ, 1999. – 479 с.
10. Теорія фінансів : підруч. / [Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін.]; за ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. – К. : ЦУЛ, 2010. – 576 с.
11. Бланк І. О. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / І. О. Бланк. – К. : Ельга, 2008. – 724 с.
12. Финансы, денежное обращение и кредит. Учебник / Под ред. В. К. Сенчагова, А. И. Архипова. – М. : Проспект, 1999. – 496 с.
13. Государственные финансы : учеб. пособие для студентов экон. вузов и фак. / Под ред. В. М. Федосова, С. Я. Огородника и В. Н. Суторминой. – К. : Либідь, 2001. – 276 с.

Bibliography

1. R&D Magazine, 2010 Global R&D Funding Forecast, p. 5.
2. OECD Science, Technology and Industry Scoreboard 2007; Science and Engineering Indicators 2006 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://www.oecd.org/document/10/0,3343,en_2649_33703_39493962_1_1_1_1,00.html; <http://www.nsf.gov>.
3. Shovkun I. A. Finansovi mekhanizmy innovatsiinoho rozvytku promyslovosti za tekhnolohichnymy ukhadamy / I. A. Shovkun // Aktualnyye problemy nauchno-tekhnologicheskoy i innovatsionnoy politiki v kontekste formirovaniya obshcheyevropeyskogo nauchnogo prostranstva : opyt i perspektivy: materialy mezhdunarodnogo simpoziuma (Kiyev, 16-17 iyunya 2010 g.). – K. : Feniks, 2010.
4. Petlenko Yu. V. Finansovyi menedzhment : navch. posib. / Yu. V. Petlenko. – K. : Kondor, 2007. – 300 s.
5. Finansy pidpriemstv : pidruch. / Kerivnyk avt. kol. i nauk. red. prof. A. M. Poddieriohin. – [3-tie vyd., pererob. ta dop.]. – K. : KNEU, 2000. – 460 s.
6. Rodionova V. M. Finansy / V. M. Rodionova. – M. : Finansy i statistika, 1995. – 432 s.

ІННОВАЦІЇ

7. Vasylyk O. D. Teoriia finansiv : posib. / O. D. Vasylyk. – K. : NIOС, 2000. – 231 s.
8. Poddieriohin A. M. Finansy pidpriemstv : pidruch. / [Poddieriohin A. M., Bilyk M. D., Buriak L. D. ta in.]; S. O. Bulhakova, A. P. Kulish]; za red. A. M. Poddriohina. – [5-te vyd., pererob. ta dop.]. – K. : KNEU, 2004. – 546 s.
9. Finansy. Denezhnoye obrashcheniye. Kredit : uchebnik dlya vuzov / [L. A. Drobozina, L. P. Okuneva, L. D. Androsova i dr.]; pod red. prof. L. A. Drobozinoy. – M. : Finansy, YuNITI, 1999. – 479 s.
10. Teoriia finansiv : pidruch. / [Yukhymenko P. I., Fedosov V. M., Lazebnyk L. L. ta in.]; za red. prof. V. M. Fedosova, S. I. Yuriiia. – K. : TsUL, 2010. – 576 s.
11. Blank I. O. Finansovyi menedzhment : navch. posib. / I. O. Blank. – K. : Elha, 2008. – 724 s.
12. Finansy, denezhnoye obrashcheniye i kredit. Uchebnik / Pod red. V. K. Senchagova, A. I. Arkhipova. – M. : Prospekt, 1999. – 496 s.
13. Gosudarstvennyye finansy : ucheb. posobiye dlya studentov ekon. vuzov i fak. / Pod red. V. M. Fedosova, S. Ya. Ogorodnika i V. N. Sutorminoy. – K. : Lybid, 2001. – 276 s.

Надійшла 02.03.2012